

Henryk Sienkiewicz *Latarnik*

epoka: pozytywizm

Gatunek

Latarnik to wzorcowa **nowela**, o czym świadczą następujące cechy:

- utwór jest **zwięzły, jednowątkowy** (wątek losów Skawińskiego i jego życia na wyspie);
- koncentruje się **wokół jednego motywu** (tytułowej postaci latarnika);
- akcja zmierza do **punktu kulminacyjnego** (lektura *Pana Tadeusza*);
- ma **wyraźne zakończenie** – puentę (utrata pracy i dalsza tułaczka bohatera).

Przebieg akcji

- **ekspozycja**: ogłoszenie o wolnej posadzie latarnika w Aspinwall
- **zawązanie akcji**: przybycie Skawińskiego do miasta i otrzymanie pracy
- **rozwiniecie akcji**: spokojne życie bohatera na wyspie
- **punkt kulminacyjny**: nocna lektura *Pana Tadeusza*, rozbicie się statku
- **rozwiązanie akcji**: utrata pracy przez Skawińskiego
- **zakończenie**: opuszczenie wyspy i dalsza wędrówka bohatera

Czas i miejsce akcji

Akcja noweli rozgrywa się w **drugiej połowie XIX w.**, głównie na skalistej **wysepce** w pobliżu miasta Aspinwall, **niedaleko Panamy** w Ameryce Środkowej.

Temat

Utwór Sienkiewicza przedstawia **samotne i tragiczne życie polskiego emigranta, tułacza** oraz jego ogromną **tęsknotę za utraconą ojczyzną**.

Streszczenie

W związku z zaginięciem latarnika w Aspinwall konsul amerykański w Panamie pilnie poszukuje kandydata na opuszczone stanowisko. Zgłasza się do niego polski emigrant Skawiński, który jeszcze tego samego dnia podejmuje pracę w położonej na wyspie latarni. Zmęczony wieloletnią tułaczką i spragniony spokoju szybko przyzwyczaja się do nowych obowiązków i samotności. Wiele rozmyśla i wspomina swoje dotychczasowe życie. Wkrótce zrywa kontakty ze światem zewnętrznym – rezygnuje z pogawędek ze strażnikiem przywożącym mu

żywność i wodę oraz z niedzielnych mszy w kościele w Aspinwall. Mija wiele tygodni. Pewnego dnia Skawiński otrzymuje oprócz zapasów żywności paczkę z polskimi książkami przysłanymi przez towarzystwo emigracyjne z Nowego Jorku. Wśród nich znajduje *Pana Tadeusza*. Zatonęszy się w lekturze, zapomina włączyć w nocy latarnię. Wskutek tego zaniedbania jeden ze statków rozbija się i osiada na mieliźnie. Skawiński zostaje zwolniony z posady i wyjeżdża do Nowego Jorku. Zabiera ze sobą *Pana Tadeusza*.

Bohater

- siedemdziesięcioletni mężczyzna o siwych włosach i niebieskich oczach
- wcześniejsze losy bohatera poznajemy dzięki jego wspomnieniom (przywołanym w utworze na zasadzie retrospekcji)
- emigrant i tułacz (po klęsce powstania musiał opuścić ojczyznę i odtąd wędrował się po świecie, próbując osiąść gdzieś na stałe)
- odważny żołnierz (walczył pod różnymi sztandarami o wolność – uczestniczył w wojnie domowej w Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych, w wojnie w Algierii i powstaniu na Węgrzech)
- pracowity i uczciwy (podejmował się wielu zajęć na różnych kontynentach, próbował dorobić się ciężką pracą – był kopaczem złota w Australii, poszukiwaczem diamentów w Afryce, strzelcem rządowym w Indiach,

prowadził farmę w Kalifornii, zajmował się handlem z dzikimi plemionami w Brazylii i kowalstwem w Arkansas, pływał po morzach jako marynarz i łowca wielorybów, był właścicielem fabryki cygar na Kubie)

- prześladował go pech – zmagał się z przeciwnościami losu i wszędzie spotykały go niepowodzenia niepozwalające zostać dłużej w jednym miejscu (jego farmę zniszczyła susza, warsztat kowalski spłonął w pożarze miasta, statki, na których pływał, zatoniły, został okradziony przez współnika, z którym prowadził fabrykę cygar, cudem uszedł z życiem po tym, jak złapali go Indianie w Górach Skalistych)
- mimo wielu trudnych doświadczeń nie poddawał się i nie tracił nadziei na odmianę losu – po każdej porażce podnosił się i zaczynał wszystko od nowa (po utracie posady latarnika wyruszył do Nowego Jorku)

Najważniejsze motywy

Życie jako tułaczka

Po udziale w powstaniu listopadowym Skawiński musi opuścić kraj. Odtąd tuła się po świecie w poszukiwaniu miejsca, w którym mógłby się osiedlić na stałe. Nigdy nie przestaje jednak tęsknić za utraconą ojczyzną. Wiedzie

burzliwe życie, walczy w wielu wojnach, próbuje wielu zajęć na różnych kontynentach. Niestety, zawsze pojawiają się jakieś przeciwności. Bohater nie poddaje się jednak, z pokorą przyjmuje niepowodzenia i wciąż podejmuje kolejne wyzwania.